

8 Там само. – Арк. 53.

9 Там само. – Арк. 22.

10 Лисий А. К., Шипович І. О. Вінницький капучинський монастир. – Вінниця, 1995. – С. 64.

11 Gadacz J. Słownik polskich kapucynów. – Т. 1. – Wrocław, 1985. – S. 566.

12 ДАВО. – Ф. 506. – Оп. 1. – Спр. 798. – Арк. 241.

13 ДАЖО. – Ф. 178. – Оп. 2. – Спр. 413. – Арк. 190.

SUMMARY

Anatolii Lisii

To the question of closing Vinnitsa Kapuchin Monastery by Zarism

The article deals with the Roman Catholics' condition and pressure in tsarist

Russia in the XIX c. The last year of the Vinnitsa Capuchin monastery and the process of its closing by the authorities is described.

Key words: Vinnytsya, Roman Catholicism, monastery, the Capuchin Orden, zarist power.

Олександр Буравський,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії

Житомирського державного університету ім. Івана Франка

ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО САМОДЕРЖАВСТВА ЩОДО РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Проаналізовано становище Римо-католицької церкви в умовах репресивної політики російського самодержавства на Правобережній Україні в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

Ключові слова: *Римо-католицька церква, Правобережна Україна, римо-католицьке духовенство, російське самодержавство.*

Важливим питанням сучасної історії України є роль і місце різних конфесій у суспільно-політичному житті регіонів. У цьому контексті науковий інтерес має проблема взаємовідносин російського самодержавства з правобережним римо-католицьким духовенством у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Ця проблема знайшла своє відображення у працях вітчизняних науковців. Зокрема, у дисертації Е. Зваричука¹ висвітлено становище римо-католицьких священників, їхню боротьбу з русифікаторською політикою самодержавства на Поділлі в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

Натомість у монографії С.І. Жилюка та Б.Є Бойка² простежено релігійну політику царизму, її вплив на динаміку та характер трансформаційних процесів християнських конфесій у Волинській губернії кінця ХVІІІ – початку ХХ ст.

Предметом дослідження російського історика А. Тихонова³ стала міжконфесійна політика Російської імперії в останній чверті XVIII – на початку XX ст. Вивчивши великий масив архівних джерел, учений вказав на проблеми у взаєминах між державними органами влади і релігійними громадами римо-католиків, мусульман та іудеїв у різних регіонах імперії, зокрема в Західному краї. Французький історик Д. Бовуа⁴ ґрунтовно дослідив українсько-польські стосунки в контексті міжконфесійних відносин на Правобережній Україні в трикутнику: українці – поляки – росіяни.

Мета цієї статті – проаналізувати політику царизму щодо римо-католицького духовенства на Правобережній Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. на основі вперше введених до наукового обігу документів Російського державного історичного архіву (Ф. 796, 821, 1617), Державного архіву Російської Федерації (Ф. 102, 109), Центрального державного історичного архіву України в м. Києві (Ф. 442) та Державного архіву Житомирської області (Ф. 178).

Після поразки польського повстання 1863-1864 рр. російське самодержавство прагнуло значно обмежити діяльність Римо-католицької церкви на Правобережжі. Урядовим указом від 8 листопада 1864 р. із 197 католицьких монастирів у Росії було закрито 114⁵. Владою здійснювався суворий контроль за римо-католицьким кліром. Так, у Києві було встановлено нагляд за будинком, де жили римо-католицькі священики, зокрема ксьондзи Володкович, Марцишевський та Олендський⁶.

28 листопада 1865 р. київський генерал-губернатор О.П. Безак у донесенні Олександрові II охарактеризував настрої польського католицького населення Правобережжя. Він зазначав, що «в політичному відношенні між поляками змін не проглядається, а зневага до росіян продовжується; вони її висловлюють скрізь, де можливо це зробити безкарно. У проповідях ксьондзів проявляються інколи політичні натяжки»⁷.

У заходах із ліквідації шкідливого впливу поляків на російське суспільство, розроблених царським сановником Ф. Савичем, відображена великодержавна політика царизму щодо польського населення, насамперед щодо римо-католицького духовенства. Згідно з цим документом, останнє польське повстання показало, що зневага поляків до самодержавства «глибоко пустила коріння». Польська шляхта, згадуючи про минулу славу Польщі, надихала юнаків словами «Свобода і Батьківщина». Римо-католицьке духовенство, що завжди стояло на чолі всіх повстань, закликало польських жінок майже з коліски вселяти своїм дітям ненависть до всього російського.

Ф.Савич давав такі рекомендації: 1) на звання духовних осіб римо-католицького віросповідання можуть допускатися лише особи, які закінчили курс у гімназіях, а потім вступили в римо-католицькі духовні академії; 2) навчальні заклади потрібно відкрити не тільки в обох столицях Росії, а й в інших губернських містах, але не в губерніях Царства Польського; лекції в них повинні читатися російською мовою; 3) за змоги треба збільшувати чисельність серед римо-католицького духовенства осіб не польського походження; 4) особи римо-католицького віросповідання, котрі мешкають у містах Росії, мають бути піддані

суворому й таємному нагляду за їхнім способом життя; 5) необхідно пильно стежити за викладанням та політичними переконаннями домашніх учителів, гувернантів та студентів римо-католицького віросповідання, що дають уроки у приватних будинках⁸.

Російський історик В.С. Дякін на основі архівних джерел проаналізував русифікаторську політику самодержавства щодо етносів, зокрема поляків-католиків, які жили на Правобережній Україні. Науковець констатував, що тенденція до русифікації і «православізації» малочисельних народів та наступ на самобутність більших намітилася за Миколи I, але стала особливо виразною за царювання ліберального Олександра II. Причиною цього було польське повстання 1863-1864 рр. Головний удар в обмеженні прав поляків-католиків після 1864 р. припав на губернії Північно-Західного й Південно-Західного краю, де поляки складали основну частину поміщиків, а селяни були переважно українцями, білорусами й литовцями. Полякам-католикам не дозволялося надалі купувати й орендувати землі в дев'яти західних губерніях. Заборона, яка спершу стосувалася тільки великих землевласників, у кінці XIX ст. поширилася і на католиків-селян. У західних губерніях не було введено положення про земства; предводителів дворянства, яких раніше вибирали, замінили особи, призначені урядом. Поляки-католики не могли надалі займати більшість посад на державній службі. Польська й литовська мови не використовувалися в державних школах, а створення приватних переслідувалося⁹.

Унаслідок поразки польського повстання 1863-1864 рр. російський уряд, як уже зазначалося, провів низку репресивних заходів щодо РКЦ. У 1866 р. було скасовано Кам'янецьку римо-католицьку єпархію, парафії котрої приєднали до складу Луцько-Житомирської. Закон від 20 травня 1867 р. зобов'язував духовенство затверджувати тексти своїх промов у місцевих державних установах¹⁰.

Царські чиновники встановлювали нагляд і за тими особами, які відвідували римо-католицьких священиків, що перебували в ув'язненні при монастирях. Зокрема, відповідно до затверджених 11 березня 1877 р. імператором правил про ув'язнення в монастирях неблагодійних римо-католицьких священнослужителів (п. 9), їхні відвідувачі повинні були записуватися в особливу книгу, вказуючи, із якими ксьондзами і з якою метою вони мали побачення. Для виконання цих вимог київський, подільський і волинський генерал-губернатор 7 квітня 1893 р. просив єпископа Луцько-Житомирської римо-католицької єпархії завести в Заславському римо-католицькому монастирі таку книгу й зобов'язати його настоятеля під особисту відповідальність стежити за записами, які передбачені згаданими правилами. Уже 15 квітня 1893 р. єпархіальне управління – консисторія, згідно з розпорядженням начальника краю, наказала настоятелів Заславського бернардинського монастиря завести книгу негайно¹¹.

Першими римо-католицькими громадами на Правобережжі, діяльність яких мала антидержавницьку спрямованість, були рожанцеві товариства. На початку 60-х років XIX ст. їхні керівники виявляли себе проповідями та співом релігійно-патріотичних гімнів у костьолах і громадських місцях Подільської губернії. Вони

закликали католиків до протистояння православної вірі й непокори рішенням законодавчої та виконавчої влади¹². Таким чином, рожанцеві осередки виступали проти офіційної влади та Православної церкви.

У 1887 р. київський, подільський і волинський генерал-губернатор Драгомиров висловив невдоволення єпископові Луцько-Житомирської римокатолицької єпархії Козловському з приводу діяльності на Правобережжі римокатолицьких товариств та братств. Він нагадав, що в 1876 р. уряд заборонив засновувати товариства та братства. Однак у деяких римокатолицьких парафіях і костьолах вони були організовані з осіб обох статей усіх станів; мали свої статuti та майно, яке надходило їм від добровільних пожертвувачів і духовних заповітів. Генерал-губернатор дав розпорядження місцевій владі негайно їх закрити. Такі братства ліквідовано при Літинському костьолі на Поділлі, при Клеванському костьолі Новоград-Волинського повіту на Волині, половина членів якого була православного віросповідання¹³.

Наприкінці XIX ст. на Правобережжі поширюються терціанські громади. 30 травня 1883 р. папа Лев XIII у буллі підкреслив, що «терціанство є не звичайне братство чи товариство релігійних осіб, а дійсний орден ченців, бо, відповідно до інших чернецьких орденів, у нього є свій статут»¹⁴.

На початку XX ст. діяльність терціан на Правобережній Україні викликала занепокоєння місцевої влади. Царське чиновництво вважало, що вони займалися пропагандою католицизму та поширенням польських патріотичних ідей серед місцевого населення краю. Так, 7 липня 1905 р. волинський губернатор дав наказ повітовим справникам та житомирському поліцмейстерові повідомити, в яких парафіях губернії існують римокатолицькі братства. Виконуючи розпорядження губернатора, поліцмейстер просив Луцько-Житомирську римокатолицьку духовну консисторію надіслати йому відомості про чисельність римокатолицьких братств, зокрема терціанських, які діяли в Житомирі. 4 жовтня 1905 р. консисторія подала такі дані: у місті з давніх часів існують два римокатолицькі братства – при кафедральному костьолі Пресвятої Трійці та при семінарійному – Пресвятої Євхаристії. Найбільш відомими є братство Серця Спасителя, два братства Пресвятої Діви Марії, Непорочного Зачаття та Терціанство. У документі наголошувалося, що братства були прикладом для мирян у дотриманні заповідей Господніх, життя в християнській любові та смиренні. Члени терціанського братства присвячували себе турботам про тих, хто перебував у матеріальній скруті, про хворих та нездолених. Керівництво консисторії узагальнювало, що ці братства, особливо терціан, зовсім не втручалися в політичне життя, а проповідували між людьми високу християнську мораль, всезагальну любов, принципи Христового вчення¹⁵.

Проте архівні документи дають підстави стверджувати, що гуртки терціан та рожанців відкривали таємні польські школи, в яких виховували дітей у польському патріотичному дусі. У Подільській губернії, зокрема у м. Вінниці, діяло сім терціанських гуртків (два чоловічих і п'ять жіночих), кожен з яких складався з 15-ти осіб. Очолювали їх ксьондзи Ловінський, Голензовський і Дембровський. Основним завданням цих осередків була боротьба з

православ'ям та відродження Польщі. 29 листопада 1912 р. у Вінниці в квартирі Марії Оржеховської була виявлена таємна польська дитяча школа, якою керував гурток терціанок. У березні 1913 р. у будинку міщанина Франца Ловицького на хуторі Баришковецька Мукша, що під Кам'янцем-Подільським, виявлено таємну польську школу, якою керувала полька Марія Блонська. Під час обшуку було знайдено також польську літературу і список осіб таємного гуртка рожанців із Блонською на чолі¹⁶.

У Гайсинському та Летичівському повітах римо-католицькі священники заснували підпільні гуртки для агітації серед місцевого українського православного населення. Щоб поповнити ряди борців за незалежність Польщі, ксьондз Мурафського костюлу в 1913-1914 рр. закликав православне населення вступати в терціанські братства¹⁷.

Однією з найвпливовіших римо-католицьких організацій на Правобережжі на початку ХХ ст. було братство «Святого Серця Пресвятої Богородиці»¹⁸.

На початку ХХ ст. на Правобережжі набула розповсюдження релігійна течія маріавитів. Секти маріавитів відходили від католицизму цілими парафіями. Російський уряд підтримував ці секти, заохочуючи їх до боротьби з римо-католицьким кліром¹⁹. У 1908 р. російський уряд легалізував їхню діяльність, оскільки вбачав у маріавитах надійну опору в боротьбі проти впливу Апостольської столиці в регіоні. Наприклад, ксьондз Саратинський із Летичівського деканату проголосив ідею створення незалежної Римо-католицької церкви від Ватикану²⁰. Послідовники маріавитів належали до бідних прошарків населення Правобережжя. Тому уряд надавав їм фінансову допомогу. У 1914 р. на потреби союзу маріавитів з казни було виділено 600 тис. крб.²¹

Під впливом масових революційних виступів 1905-1907 рр. самодержавство вимушене було демократизувати внутрішню національну політику, визнати культурно-автономістські права національних меншин, дозволити їм мати власні громадсько-політичні установи, товариства, освітні заклади, друкувати рідною мовою літературу, газети і журнали. Протягом 1905-1907 рр. Римо-католицька церква започаткувала в Правобережній Україні такі видання: «Lud Boży», «Słowo Boże», «Głos katolicki», «Oracz» та ін.²² Поява в 1905-1907 рр. католицько-польських часописів стала свідченням польського національного відродження в Україні.

Римо-католицьке духовенство, погодившись допомогти самодержавству в боротьбі з революційним рухом, не збиралося полишати ідей полонізму та окатоличення місцевих українців. У цей період з'явилася нова тенденція, яку помічали в єпархіях. Наприклад, Київський єпархіальний комітет звітував, що впродовж 1906-1907 рр. 1122 особи прийняли католицизм. І хоча ці цифри на тлі багатомільйонного православного населення не могли радикально вплинути на становище Російської православної церкви, однак викликали стурбованість в урядових та церковних колах²³.

Аналізуючи участь римо-католицьких священників у революції 1905-1907 рр., К. Каутський стверджував, що «Католицька церква була ворогом усіх революцій і революційних рухів. Римо-католицькі священники зосереджували увагу на вихованні підростаючого покоління та на милосерді до хворих і бідних, тим

намагалися відвернути широкий народний загал від класової боротьби й спрямувати його енергію на підняття польського національного духу»²⁴.

На думку радянського історика Б.П. Кандидова, римо-католицькі священники, виступаючи проти революційних настроїв, спромоглися навіть відкрити, з дозволу царського уряду, в м. Вільно восени 1906 р. «курси з соціальних питань» щодо вироблення рекомендацій для проведення антиреволюційної пропаганди²⁵.

Департамент духовних справ іноземних віросповідань від 31 січня 1906 р. за № 265 надіслав клопотання до Міністерства внутрішніх справ, у якому вказувалося, що у зв'язку з невідготуваністю до боротьби з соціалістичним й аграрним рухом серед робітників і селян участь членів римо-католицьких орденів у справі організації відповідних проповідей серед робітничого класу й сільського населення є дуже важливою.

У лютому 1906 р. на розгляді цього міністерства перебувало клопотання Департаменту духовних справ іноземних віросповідань про дозвіл на приїзд з Австрійської Галичини в губернії Західного краю римо-католицьких ченців місіонерських орденів, перед якими стояло завдання протидіяти за допомогою проповідей серед селян і робітників аграрному й соціалістичному руху. Міністерство внутрішніх справ просило Міністерство закордонних справ видати розпорядження російським дипломатичним представникам за кордоном візувати ксьондзам-місіонерам паспорти на приїзд до Росії за таких умов: 1) бажаючі повинні надати докази про свою належність до ченців місіонерських орденів; 2) метою поїздки має бути вказана боротьба з аграрним і соціалістичним рухом; 3) термін перебування їх у Росії обмежується двома місяцями.

У статті «Настрій західної околиці» (газета «Новий час» від 26 червня 1907 р. за № 11237) було охарактеризовано наслідки діяльності ксьондзів-місіонерів. Зокрема, зазначалося, що «католицькі процесії бродять в Польщі, в Північно-Західному і Південно-Західному краях із монастиря в монастир із хоругвами, дуже схожими на військові прапори; у костьолах ксьондзи говорять запальні проповіді; проповідники-місіонери спокушають у латинство православних білорусів і малоросів, колишніх уніатів. Все частіше й частіше починають згадувати імена героїв повстання, зокрема Костюшка».

У публікації «Натиск на Волинь» (газета «Киянин», № 186 за 1907 р. критикувалися заходи Міністерства внутрішніх справ: «Як це не дивно, але польський натиск на Волинь знаходить підтримку в деяких міністерствах. Міністр внутрішніх справ дозволив католицьким місіонерам із Галичини проповідь у Росії. Перше місто на Волині, в якому з'явилися проповідники – Луцьк. Потягнулися до Луцька з усіх доріг католицькі процесії з іконами, з оркестрами музики, з хоругвами. Не без участі католицького духівництва, православне селянство Північно- і Південно-Західного країв вірить чуткам, що ці землі будуть польськими і нарізуватимуть їх додатково тільки католикам, що й цар із сім'єю перейшли в католицизм. Чи не помилвся П.А. Столипін, дозволяючи католицькому духівництву вільну проповідь у Росії? Ось яка боротьба йде в Південно-Західному краї, зокрема на Волині. Відбувається винищування всього, що було зроблено тут в останні сорок років і відновлюється становище, що передувало повстанню 1863 р.»²⁶.

Таким чином, у період революції 1905-1907 рр. римо-католицьке духовенство на Правобережжі, прикриваючись гаслами боротьби з революційними рухами, намагалося пов'язати теологічні засади зі своїми патріотичними намірами²⁷.

Післяреволюційний період у відносинах між російським самодержавством та РКЦ позначався подальшим розвитком конфронтації. Так, 24 жовтня 1908 р. у Святійшому Синоді розглядали циркуляр Міністерства внутрішніх справ, надісланий губернаторам від 25 липня 1908 р. за № 4090, про заборону римо-католицькому духовенству владштовувати процесії, що мали значення не стільки релігійних, скільки політичних маніфестацій²⁸.

4 вересня 1911 р. настоятель Дубнівської парафії ксьондз Кучинський, приурочуючи свою проповідь до вбивства голови Ради міністрів Столипіна, сказав: «Ви повинні були чути про вбивство Столипіна. Цей акт є ознакою великих змін в умовах нашого життя. Здавалося, що не може бути людини більш недосяжної, ніж Столипін, але як легко і як просто він був убитий. Так і ті завдання (підготовка повстання поляків за незалежність Польщі. – *О.Б.*), які незабаром нам доведеться здійснювати, здаються важкими, навіть неможливими для виконання, та варто підійти до них рішуче сильними й організованими, як всі перешкоди, всі труднощі будуть легко нами переможені»²⁹.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що в другій половині XIX – на початку XX ст. царизм і Римо-католицька церква залишалися непримиреними ворогами. Російські чиновники намагалися зламати опір римо-католицьких священників, зробити з них слухняних виконавців волі самодержавства. Проте, незважаючи на всі обмеження, римо-католицьке духовенство відстоювало провідні позиції на Правобережжі, виступало вирішальним чинником протистояння асиміляційним процесам, спрямовувало свою енергію на підняття польського національного духу, прагнучи відродження незалежності Польщі.

- 1 Зваричук Е.О. Римо-Католицька церква на Поділлі кінця XVIII – початку XX ст.: економічний, суспільний та культурний аспекти: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Зваричук Едуард Олександрович. – Кам'янець-Подільський, 2005.
- 2 Жиліук С.І., Бойко Б.Є. Релігійна політика царизму на Волині (1793-1917 рр.) / С.І. Жиліук, Б.Є. Бойко. – Острог: Нац. ун-т. «Острозька академія», 2010.
- 3 Тихонов А.К. Политика Российской империи по отношению к католикам, мусульманам, иудеям в последней четверти XVIII – начале XX в.: дис. ... доктора ист. наук: 07.00.02 / Тихонов Андрей Константинович. – Санкт-Петербург, 2007.
- 4 Beauvois D. Trójkaż ukraiński. Szlachta, carat i lud na Wołyniu. Podolu i Kijowszczyźnie 1793-1914 / D. Beauvois. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2005.
- 5 Винтер Э. Папство и царизм / Э. Винтер / Пер. с нем. Р.А. Крестьянинова и С.М. Раскиной. – М.: Прогрес, 1964. – С. 315.
- 6 Государственный архив Российской Федерации (далее – ГАРФ). – Ф. 109. – 1-а экспедиция. – Оп. 38. – Д. 23. – Ч. 17. – Л. 256.
- 7 Тихонов А.К. Политика Российской империи... – С. 186.
- 8 Горизонтов Л.Е. Парадоксы имперской политики: поляки в России и русские в Польше / Л.Е. Горизонтов. – М.: Индрик, 1999. – С. 220-223.

- 9 Дякин В.С. Национальный вопрос во внутренней политике царизма (XIX в.) / В.С. Дякин // Вопросы истории. – 1995. – № 9. – С. 133.
- 10 Зваричук Е.О. Римо-Католицька церква... – С. 147.
- 11 Державний архів Житомирської області (далі – ДАЖО). – Ф. 178. – Оп. 13. – Спр. 662. – Арк. 1-3 зв.
- 12 Зваричук Е.О. Римо-Католицька церква... – С. 149.
- 13 ДАЖО. – Ф. 178. – Оп. 13. – Спр. 134. – Арк. 1-23.
- 14 Ковальчук Я. Ксьондзи на Україні / Я. Ковальчук. – К.: Держ. видав. України, 1930. – С. 24-25.
- 15 ДАЖО. – Ф. 178. – Оп. 10. – Спр. 1298. – Арк. 11.
- 16 ГАРФ. – Ф. 102. – Оп. 242. – Д. 131. – Ч. 2. – Л. 149.
- 17 Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі – ЦДАІК України). – Ф. 442. – Оп. 842. – Спр. 418. – Арк. 1-15.
- 18 Там само. – Оп. 862. – Спр. 271. – Арк. 1-6.
- 19 Российский государственный исторический архив (далее – РГИА). – Ф. 1617. – Оп. 1. – Д. 65. – Л. 19.
- 20 Зваричук Е.О. Римо-Католицька церква... – С. 153-154.
- 21 РГИА. – Ф. 1617. – Оп. 1. – Д. 65. – Л. 18-20.
- 22 Баженов Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців в XIX–XX ст.: Історіографічні, бібліографічні матеріали / Л.В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 200-202.
- 23 Бистрицька Е. Східна політика Ватикану в контексті відносин Святого Престолу з Росією та СРСР (1878-1964 рр.) / Е. Бистрицька. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – С. 75.
- 24 Каутский К. Католическая церковь и социал-демократия / К. Каутский. – СПб.: Новый Мир, 1906. – С. 10.
- 25 Кандидов Б.П. Церковь и 1905 год / Б.П. Кандидов. – М., 1930. – С. 41-42.
- 26 РГИА. – Ф. 821. – Оп. 125. – Д. 3304. – Ч. 1. – Л. 9, 20, 84, 94.
- 27 Осинский А.С. Социализация христианства при свете евангелиского учения / А.С. Осинский. – Новгород-Северский: Тип. Преображенского православного братства, 1911. – С. 11-12.
- 28 РГИА. – Ф. 796. – Оп. 189. – Ч. 1. – Д. 8329. – Л. 3.
- 29 ГАРФ. – Ф. 102. – Оп. 241. – Д. 149. – Ч. 15. – Лит.Б. – Л. 16 зв.-17.

SUMMARY

Olexandr Buravsky

THE POLICY OF RUSSIAN AUTOCRACY IN RELATION TO THE ROMAN CATHOLICISM ON THE RIGHT-BANK UKRAINE IN THE SECOND HALF OF THE XIXTH – THE BEGINNING OF THE XXTH CENTURIES

On the basis of the archive documents the article analyses the position of the Roman Catholicism in the context of Russian autocracy repressive policy on the Right-Bank Ukraine in the second half of the XIXth – the beginning of the XXth centuries.

Key words: *Roman Catholicism, the Right-Bank Ukraine, the Roman Catholic clergy, Russian autocracy.*